

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Fr. Levec: Popotno poročilo. — Dragotin Česnik: Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Popotno poročilo.

Spisal **Fr. Levec**.

(Dalje.)

Zaradi klopi sem pa izvedel, da v Gradcu sploh nobena mestna šola nima dvosedežnih klopi. Take klopi so za velikomestno občino predrage in vzamejo preveč prostora.

„V Gradcu smo prišli do prepričanja“ — mi je rekel g. ravnatelj Geltner — „da so klopi, kakor jih imamo po vseh graških mestnih šolah, najprimernejše in najbolj praktične. Klop mora biti taka, da učenec v njej zložno sedi in lahko stoji. V ta namen smo si izbrali klopi s štirimi sedeži, s primerno plus-distanco in primerno diferenco. Zložno sedi učenec v klopi samo takrat, kadar mu noga s peto, plesnom in prsti počiva na tleh, sedež je pa toliko visok, da stegno dela s kračo pravi kot. Zaradi plus-distance pa učenec v klopi tudi lahko stoji. Taka klop nas stane poprečno 8 gld. V vsakem oziru dobro

uporabna dvosedežna klop s pregibno mizno desko in z nihalnim sedežem (Pendelsitz) vsled svojega dragega kovinskega mehanizma stane 20 do 25 gld., pa je še treba večnih poprav. Vrhutega tudi premikanje mizne deske in pregibnega sedeža provzroča med poukom večni ropot. V našem poslopju je okoli 1000 učencev in učenk. Potrebovali bi 500 dvosedežnih klopi, ki bi stale okroglih 10.000 gld. In ko bi hotela občina vsem svojim šolam oskrbeti take klopi, bi morala izdati okoli 150.000 gld. Za ta denar pa že lahko sezida šolsko poslopje, v katerem nastani po eno deško in po eno dekliško ljudsko in meščansko šolo.“

„Kako pa posajate učence po klopeh, da ugajajo ravno njih velikosti?“

„To nam ne dela nobene preglavice. Vidite, vse naše klopi po vsem Gradcu so razdeljene glede velikosti v šest kategorij. Rimska številka, zapisana na koncu klopi, zaznamenuje kategorijo, arabska številka pod njo pa velikost učenca, ki mu je ta kategorija primerna. Tako dobimo klopi z nastopnimi veličinskimi razmerami v vsaki kategoriji:

Kategorija	Dolžina klopi za 4 sedeže	Višina klopi sploh	Višina od znožja do sedeža (diferenca)	Višina od sedeža više gori	Odprtina med naslanjalom in mizno desko	Distanca	Širina sedeža	Širina mizne deske
I. 100—110 cm	1.62 m	52 cm	28 cm	24 cm	25 cm	+ 8 cm	17 cm	30 cm
II. 110—120 cm	1.62 m	54 cm	30 cm	24 cm	27 cm	+ 9 cm	18 cm	30 cm
III. 121—130 cm	2.1 m	60 cm	32 cm	28 cm	36 cm	+ 12 cm	24 cm	33 cm
IV. 131—140 cm	2.2 m	64 cm	34 cm	30 cm	36 cm	+ 12 cm	24 cm	34 cm
V. 141—150 cm	2.24 m	70 cm	40 cm	30 cm	40 cm	+ 14 cm	26 cm	35 cm
VI. 151—160 cm	2.24 m	75 cm	42 cm	33 cm	42 cm	+ 14 cm	28 cm	38 cm

Glejte, tukaj na stojalu šolske deske je vrezano merilo. Prvo uro šolskega leta, ali če je treba, tudi med šolskim letom, pokliče učitelj učenca za učencem k šolski deski, učenec stopi pod merilo, učitelj si zabeleži njegovo velikost in mu potem odkáže tej velikosti primeren sedež. Stvar se naglo izvrši in ne stane nič truda" ...

Ako pomislimo, po kakšnih čudno nerodnih in visokih klopih žde učenci po mnogih kranjskih šolah, se moramo res čuditi, kako ceno in preprosto so rešili v Gradcu, in kakor bomo videli pozneje, tudi v Pragi, tisto tako neizkončno razpravljano vprašanje o najpraktičnejši in najprimernejši in tudi najcenejši šolski klopi.

Kolikor poznam kranjsko ljudsko šolstvo, moram pač reči, da večina naših šol nima primernih klopi. Bil sem v šolah, kjer so otroci nižjih razredov v klopih stali, da so mogli pisati. Kadar so sedeli, so jim bingljale noge raz sedež, da so ž njimi psu zvonili in se dregali; ali pa, če so imeli noge na tleh, svojega hrbta niso mogli nasloniti, ker se je sedalo opiralo samo ob rob sedeža v klopi. To se res pravi otroke trpinčiti! In pravilne, po graškem vzorcu narejene klopi bi nič več ne stale, ampak bi bile še celo cenejše, ker bi se potrebovalo zanje manj lesa. Nimam pa tukaj v mislih šolskih klopi po naših mestnih šolah v Ljubljani. Če tudi niso v vsakem oziru popolne, vendar smemo ž njimi biti zadovoljni. Zlasti klopi, kakor nam jih je naredil g. Jakob Žumer iz Gorjan za barjansko šolo, so tako glede nizke cene, kakor glede svoje uporabnosti in primernosti za naše razmere prav dobre, in kar nič bi jim ne bilo očitati, ko bi bile glede velikosti uravnane po zgoraj navedenih kategorijah.

Sploh bi pa rekel, da so previsoke klopi po naših ljudskih šolah nekaka narodna posebnost. Pojdi v kmetško cerkev, ali stopi v kmetško hišo ali gorenjsko gostilno, povsod najdeš visoke klopi in visoke stole, narejene ne za navadne ljudi, ampak za same velikeane. V teh klopih, na teh stolih ne moreš zložno sedeti, ker z nogami ne dosežeš tal; ako pa opreš noge na tla, pa na klopi ne sedi, ampak samo visi. Čudno, da si naš kmet niti za molitev, niti za nedeljski počitek ne privoščil pravnega sedeža!

Toda po tem okolišu se vrnimo spet v Elizabetino šolo. Pisarne in zbornice so solnčne in prijazne; knjižnice in kabineti lepi in bogati; vendar moram reči, da jih zbirke po obeh ljubljanskih slovenskih deških petrazrednicah presegajo, dasi naše zbirke niso namenjene meščanskim, ampak samo ljudskim šolam. Ker imajo v tej šoli rokodelski učenci večerni nadaljevalni pouk, so hodniki, risalnice in nekatere učilnice tudi zvečer razsvetljene, in to z Auerjevo žarečo plinovo lučjo. Stranišča so čedna in prostorna, a imajo ta nedostatek, da se ne spirajo z vodo. Tudi telovadnica mi ni posebno ugajala. Ker so bili veščaki pri kolavdaciji tega mnjenja, da bi traverze morebiti ne nosile stropa in težkih zidov nad njim, so postavili sredi telovadnice močan železni steber v oporo ter s tem izkazili drugače lepo telovadnico; zakaj zaradi stebra se zdaj ne morejo brez zadržka izvajati vse proste vaje in so zlasti hoje zelo otežkočene. V šolskem poslopju prebiva samo šolski sluga; ravnatelj meščanskih šol in oba nadučitelja ljudskih šol — zdaj je samo začasno vodstvo meščanske iz ljudske šole združeno — nimata stanovanj v njem. Šola je bila sezidana leta 1874. ter je stala 160.000 gld. ...

III.

Iz te krasne in vzorne šole me pelje prijatelj nazaj v staro mesto v takozvani „Ferdinandeum“, v katerem je nastanjena tudi petrazredna ljudska in trirazredna meščanska deška in ravnotoliko razredna ljudska in meščanska dekliška šola. Šolsko poslopje, nekdanji samostan, stoji v ozkih Barvarskih ulicah, obdana od visokih starih hiš; ravno nasproti ji stoji velika vojašnica. Na zunaj šola še ni tako napačna; samo štacune v pritličju se človeku ne zde primerne šolskemu poslopju.

Toda znotraj ...

... der Mensch versuche die Götter nicht
Und begehre nimmer und nimmer zu schauen,
Was sie bedecken mit Nacht und Grauen!

Znotraj ima veliko poslopje dvoje napol zazidanih dvorišč in vse polno trgovskih skladišč; v poslopju stane mnogo privatnih strank: tu je nastanjena nemška ljudska knjižnica, adjutantura graškega meščanskega kora, tu je bila nastanjena do najnovejšega časa ljudska kuhinja — in vse to poleg obeh ljudskih in meščanskih šol!

In vsi ti mnogovrstni ljudje, ki vsak dan po svojih opravilih poleg 1000 in več šolskih otrok zahajajo v poslopje, imajo ž njimi vred na razpolaganje samo en vhod in ene stopnice! Po obeh dvoriščih in vseh nadstropjih drže okoli poslopja zidani, napol odprti hodniki, od koder je dohod k šolskim sobam. Te so sicer prostorne, toda nizke in temačne; nekatere dobivajo svetlobo od dveh strani, direktno in indirektno. V mnogih mora pozimi gorati Auerjeva luč od 8.—11. ure dopoldne in od 3.—4. ure popoldne. Razgled iz nekaterih šolskih sob gre v vojaške spalnice na drugi strani ozkih ulic stoječe kosarne, iz katere se pri odprtih oknih sliši, kaj se vojaki pogovarjajo, ali na dvorišče, ali na strehe sosednjih hiš, ali na vrt knezoškofijskega seminarja. Zraku in svetlobe pogršaš na tej šoli povsod, kamor stopiš: v risalnicah, v učilnicah, v zbornicah, v pisarnah. Ubogi otroci, ubogi učitelji, ki so privezani na to šolo! Zraku in svetlobe jim tudi ne more nadomeščati drugače primerna notranja šolska oprava, ki je enaka kakor na Elizabetini šoli. Posebno šolske deske na tej šoli so priporočila vredne. Po ljubljanskih šolah imamo po dvojne šolske deske, ki se dajo med nepremičninami stajali samo navpično premikati; vsled tega moremo popisati na vsaki deski samo prednjo stran. V ferdinandejski šoli pa so jim v rabi tudi po dvojne deske med nepremičninami stajali; a vsaka deska se da vsled jako preprostega mehanizma okoli svoje osi obrniti in tudi na nasprotni strani popisati. Take deske — imenujejo jih „Waitzer Tafeln“ — izdeluje mizar Fr. Binder v Gradcu. Enake deske sem našel pozneje tudi po praških šolah sploh uvedene. (Dalje prih.)

Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev.

Spisal Dragotin Česnik.

(Dalje.)

Pri tem pa bi ne trebalo držati še strogo okrajnih mej; tovariš iz enega okrajnega glavarstva naj bi smel pristopiti učiteljskemu društvu drugega, sosednjega okraja, ako ima ž njim ugodnejšo zvezo nego z domačim. Saj ima n. pr. tudi naša „Zaveza“

Glejte, tukaj na stojalu šolske deske je vrezano merilo. Prvo uro šolskega leta, ali če je treba, tudi med šolskim letom, pokliče učitelj učenca za učencem k šolski deski, učenec stopi pod merilo, učitelj si zabeleži njegovo velikost in mu potem odkáže tej velikosti primeren sedež. Stvar se naglo izvrši in ne stane nič truda" ...

Ako pomislimo, po kakšnih čudno nerodnih in visokih klopih žde učenci po mnogih kranjskih šolah, se moramo res čuditi, kako ceno in preprosto so rešili v Gradcu, in kakor bomo videli pozneje, tudi v Pragi, tisto tako neizkončno razpravljanje vprašanje o najpraktičnejši in najprimernejši in tudi najcenejši šolski klopi.

Kolikor poznam kranjsko ljudsko šolstvo, moram pač reči, da večina naših šol nima primernih klopi. Bil sem v šolah, kjer so otroci nižjih razredov v klopih stali, da so mogli pisati. Kadar so sedeli, so jim bingljale noge raz sedež, da so ž njimi psu zvonili in se dregali; ali pa, če so imeli noge na tleh, svojega hrbta niso mogli nasloniti, ker se je sedalo opiralo samo ob rob sedeža v klopi. To se res pravi otroke trpinčiti! In pravilne, po graškem vzorcu narejene klopi bi nič več ne stale, ampak bi bile še celo cenejše, ker bi se potrebovalo zanje manj lesa. Nimam pa tukaj v mislih šolskih klopi po naših mestnih šolah v Ljubljani. Če tudi niso v vsakem oziru popolne, vendar smemo ž njimi biti zadovoljni. Zlasti klopi, kakor nam jih je naredil g. Jakob Žumer iz Gorjan za barjansko šolo, so tako glede nizke cene, kakor glede svoje uporabnosti in primernosti za naše razmere prav dobre, in kar nič bi jim ne bilo očitati, ko bi bile glede velikosti uravnane po zgoraj navedenih kategorijah.

Sploh bi pa rekel, da so previsoke klopi po naših ljudskih šolah nekaka narodna posebnost. Pojdi v kmetško cerkev, ali stopi v kmetško hišo ali gorenjsko gostilno, povsod najdeš visoke klopi in visoke stole, narejene ne za navadne ljudi, ampak za same velikaane. V teh klopih, na teh stolih ne moreš zložno sedeti, ker z nogami ne dosežeš tal; ako pa opreš noge na tla, pa na klopi ne sedi, ampak samo visi. Čudno, da si naš kmet niti za molitev, niti za nedeljski počitek ne privoščil pravnega sedeža!

Toda po tem okolišu se vrnimo spet v Elizabetino šolo. Pisarne in zbornice so solnčne in prijazne; knjižnice in kabineti lepi in bogati; vendar moram reči, da jih zbirke po obeh ljubljanskih slovenskih deških petrazrednicah presegajo, dasi naše zbirke niso namenjene meščanskim, ampak samo ljudskim šolam. Ker imajo v tej šoli rokodelski učenci večerni nadaljevalni pouk, so hodniki, risalnice in nekatere učilnice tudi zvečer razsvetljene, in to z Auerjevo žarečo plinovo lučjo. Stranišča so čedna in prostorna, a imajo ta nedostatek, da se ne spirajo z vodo. Tudi telovadnica mi ni posebno ugajala. Ker so bili veščaki pri kolavdaciji tega mnjenja, da bi traverze morebiti ne nosile stropa in težkih zidov nad njim, so postavili sredi telovadnice močan železni steber v oporo ter s tem izkazili drugače lepo telovadnico; zakaj zaradi stebra se zdaj ne morejo brez zadržka izvajati vse proste vaje in so zlasti hoje zelo otežkočene. V šolskem poslopju prebiva samo šolski sluga; ravnatelj meščanskih šol in oba nadučitelja ljudskih šol — zdaj je samo začasno vodstvo meščanske iz ljudske šole združeno — nimata stanovanj v njem. Šola je bila sezidana leta 1874. ter je stala 160.000 gld. ...

III.

Iz te krasne in vzorne šole me pelje prijatelj nazaj v staro mesto v takozvani „Ferdinandeum“, v katerem je nastanjena tudi petrazredna ljudska in trirazredna meščanska deška in ravnotoliko razredna ljudska in meščanska dekliška šola. Šolsko poslopje, nekdanji samostan, stoji v ozkih Barvarskih ulicah, obdana od visokih starih hiš; ravno nasproti ji stoji velika vojašnica. Na zunaj šola še ni tako napačna; samo štacune v pritličju se človeku ne zde primerne šolskemu poslopju.

Toda znotraj ...

... der Mensch versuche die Götter nicht
Und begehre nimmer und nimmer zu schauen,
Was sie bedecken mit Nacht und Grauen!

Znotraj ima veliko poslopje dvoje napol zazidanih dvorišč in vse polno trgovskih skladišč; v poslopju stane mnogo privatnih strank: tu je nastanjena nemška ljudska knjižnica, adjutantura graškega meščanskega kora, tu je bila nastanjena do najnovejšega časa ljudska kuhinja — in vse to poleg obeh ljudskih in meščanskih šol!

In vsi ti mnogovrstni ljudje, ki vsak dan po svojih opravilih poleg 1000 in več šolskih otrok zahajajo v poslopje, imajo ž njimi vred na razpolaganje samo en vhod in ene stopnice! Po obeh dvoriščih in vseh nadstropjih drže okoli poslopja zidani, napol odprti hodniki, od koder je dohod k šolskim sobam. Te so sicer prostorne, toda nizke in temačne; nekatere dobivajo svetlobo od dveh strani, direktno in indirektno. V mnogih mora pozimi gorati Auerjeva luč od 8.—11. ure dopoldne in od 3.—4. ure popoldne. Razgled iz nekaterih šolskih sob gre v vojaške spalnice na drugi strani ozkih ulic stoječe kosarne, iz katere se pri odprtih oknih sliši, kaj se vojaki pogovarjajo, ali na dvorišče, ali na strehe sosednjih hiš, ali na vrt knezoškofijskega seminarja. Zraku in svetlobe pogrešaš na tej šoli povsod, kamor stopiš: v risalnicah, v učilnicah, v zbornicah, v pisarnah. Ubogi otroci, ubogi učitelji, ki so privezani na to šolo! Zraku in svetlobe jim tudi ne more nadomeščati drugače primerna notranja šolska oprava, ki je enaka kakor na Elizabetini šoli. Posebno šolske deske na tej šoli so priporočila vredne. Po ljubljanskih šolah imamo po dvojne šolske deske, ki se dajo med nepremičninami stajali samo navpično premikati; vsled tega moremo popisati na vsaki deski samo prednjo stran. V ferdinandejski šoli pa so jim v rabi tudi po dvojne deske med nepremičninami stajali; a vsaka deska se da vsled jako preprostega mehanizma okoli svoje osi obrniti in tudi na nasprotni strani popisati. Take deske — imenujejo jih „Waitzer Tafeln“ — izdeluje mizar Fr. Binder v Gradcu. Enake deske sem našel pozneje tudi po praških šolah sploh uvedene. (Dalje prih.)

Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev.

Spisal Dragotin Česnik.

(Dalje.)

Pri tem pa bi ne trebalo držati še strogo okrajnih mej; tovariš iz enega okrajnega glavarstva naj bi smel pristopiti učiteljskemu društvu drugega, sosednjega okraja, ako ima ž njim ugodnejšo zvezo nego z domačim. Saj ima n. pr. tudi naša „Zaveza“

svoj sedež v Ljubljani, a Zavezin direktorij je v kranjskem okraju, ne morebiti zaradi kakih posebnih zmožnosti dotičnih funkcionarjev, pač pa zato, da so tisti v bližini med seboj ter da se jim tako omogoči intenzivnejše delovanje. (O tem, se je li ta smoter s tem dosegel, naj sodijo drugi.) Glavna stvar je torej ta, da se društvenikom omogoči in olajša sodelovanje in udeležba pri društvenih resnih zborovanjih, pa tudi pri veselih razvedrilih.

Vprašanje pa je, bi se li s tem res doseglo življeše društveno delovanje?

Izkušnje nam dokazujejo, da smemo na vsak način pričakovati ugodnejih uspehov. To nam pričajo razne zadruge, zlasti pa one kmetijske podružnice, ki so osnovane s kolikor možno majhnim okrožjem. Ona društva najbolje uspevajo, katerih členi morejo biti v kolikor možno vedni, ozki dotiki med seboj. Pri nas govori za to tudi gmotno vprašanje. Stroški, ki jih rodi daljnja pot, so tudi eden glavnih vzrokov slabe udeležbe društvenih zborovanj. Z manjšim okrožjem društva bi se skrcila zelo izdatno tudi pot k zborovanjem in ž njo bi se tudi skrcili potni stroški, pred katerimi ima skoraj vsak opravičen strah.

Za preosnovo govore še drugi razlogi. S pomnožitvijo učiteljskih društev bi se pomnožili tudi društveni delavci. Dela bi bilo pri vsakem društvu najmanj toliko, kolikor ga je pri vsakem zdaj. Ako bi se torej iz enega osnovala tri društva, bi bilo tudi najmanj trikrat toliko dela in delavcev kakor doslej in to je že nekaj. Najmanj pravim, ker bi društva z majhnim okrožjem prirejala lahko večkratna zborovanja ali shode sedaj v tem, sedaj v drugem kraju svojega „rajona“, ter bi se s tem gotovo tudi delo pomnožilo, a z delom delavci.

Na dnevnem redu takih zborovanj naj bi bilo: hospitacije, razni referati iz pedagogike, poročila o šolsko-političnih, gospodarskih i. dr. zadevah, znanstvena predavanja, pa tudi šaljiva in zabavna. Društveniki naj bi se vadili pridno i v govorništvo. Ena glavnih točk vsakemu zborovanju naj bi bil tudi razgovor in posvetovanje o poedinih, dostikrat zelo težavnih slučajih posameznih tovarišev iz njihovega privatnega in šolskega življenja.

Vsak učitelj in vsaka učiteljica pa bi morala biti člen kakega društva. Vsak člen pa bi tudi moral izpolnovati društvene dolžnosti. K sodelovanju bi se morali brez izjeme privzeti vsi društveniki, bodisi da prevzamejo od časa do časa kako poročilo, kak praktični nastop ali karsibodi. Vendar pa naj bi bilo vsakemu členu dano na prosto voljo, da si izbere tvarino ali predmet, ki mu najbolj ugaja. S tem bi se društveno delo razdelilo, postalo bi splošno; ž njim pa bi raslo tudi zanimanje za vso našo organizacijo, za stanovsko našo izobrazbo ter za izboljšanje šolstva v obče. Marsikateri naš tovariš je imel ali ima znabiti v tej ali unej stroki lepe zmožnosti, a nedostaje mu priložnosti za razvoj. Pač škoda vsakega talenta, ki je obsojen, da ostane zakopan zaklad in nepoznan med nami, samo zaradi tega, ker nima prilike, da bi se razvil ter okoristil sebe in človeštvo s sadovi svojega uma! Ali bi naša društva ne bila lahko tudi neko tako sredstvo, ki bi kolikor toliko odpomoglo nedostatku v tem pogledu, vsaj glede učiteljstva?

Povdarjal sem poprej, da bi moral biti vsak učitelj ali učiteljica člen kakega učiteljskega društva ter da bi moral izvrševati društvene dolžnosti. Z drugo besedo se imenuje to disciplina, brez katere je vsaka še tako natančna organizacija prazna pena. Za naprednega učitelja je disciplina (stanovska) samoobsebi razum-

ljiva. Vendar jih je pa še precej med nami, ki tega „samoobsebi“ kratko in malo nóčejo razumeti, ki so še vedno učitelji in učiteljice „auf eigene Faust“, nekaki „Raubritterji“! Za take trdovratneže bi se morale uveljaviti posebne določbe, s katerimi bi bili nekako primorani sodelovati v naši organizaciji.

In sicer bi bile te določbe sledeče: 1. Učitelj ali učiteljica, ki ni člen kakega društva, bi se ne smel sprejeti v bodoče niti v „udovsko učiteljsko društvo“, niti v društvo „Samopomoč“. 2. Otroci takih „tovarišev“ naj bi ne smeli uživati ugodnostij „Učit. konvikta“, „Cesarja Franca Jožefa“ ali „Cesarice Elizabete ustanove“. 3. Vsak strokovni list naj bi bil takim neudom za 1 gold. dražji. — Ta določila bi morala sprejeti vsa omenjena društva (in strokovni listi) med svoja pravila kot predpogoj za sprejem.

Na ta način, menim, bi se dalo naše društveno življenje precej pospešiti.

Pa še nekaj drugega. Ni ga gotovo med nami tovariša ali tovarišice, ki bi si časih ne zaželel kakega boljega razvedrila, kakor ga ima navadno med preprostim, kmetiškim ljudstvom. Le preopravičeno se marsikateremu izmed nas dostikrat očita, da se je — pokmetil. To pa se ne dogaja samo učiteljstvu, ampak tudi drugim izobraženim osebam, ki so prisiljene, preživeti večji del svojega življenja med preprostim narodom, pa pri tem ne skrbje, da bi si od časa do časa privoščili kaj „boljše družbe“, v kateri bi si zopet nekoliko restavrirali svoje govorjenje in kretanje.

In vsak mesec, ali vsaj vsak drugi mesec, si sme pač tudi učitelj z vso pravico privoščiti v olikani družbi svojih kolegov in kolegij in drugih šolskih prijateljev kupico poštene kapljice, sicer postane sčasom pravi filister in čudak. Prosta zabava, ki sledi vsakemu zborovanju, naj služi razvedrilu in prijateljskemu razgovoru, pa tudi petju in govorništvo. Prepričan sem, da bo vsak tovariš ali tovarišica — ko se naše društveno življenje v tem smislu preuredi — pričakoval nestrpnno zopetnega zborovanja svojega društva ter da bo zaklical ob vsakokratnem razstanku odkritosrčni: „Na svidenje!“ Dal Bog, da bi bilo kmalu tako!

O preosnovi okrajnih učiteljskih društev bi se dalo še mnogo govoriti, a za zdaj zadostuj toliko.

V popolnjenje naše organizacije je potrebna tudi ustanovitev deželnih učiteljskih zvez. Vendar sem mnenja, da bi se za zdaj še ne ustanovila, pač pa da bi dobili zanje kako začasno nadomestilo. Razloge, ki govore zoper takojšnjo ustanovitev deželnih učiteljskih društev, hočem v nastopnem pojasniti. — Uverjen sem, in tega mnenja so tudi mnogi moji tovariši-znanci, da bi ustanovitev deželnih učiteljskih društev kolikor toliko zrahljala tesno vez, ki združuje zdaj v naši „Zavezi“ vseslovensko in istrsko-hrvaškega učiteljstvo, da bi torej „Zaveza“ pri tem kolikor toliko izgubila. Tega pa ni želeli. Najlepši, največkratnejši pojav v naši organizaciji je pač naša „Zaveza“. Njena impozantna zborovanja, njeni koncerti, vse njeno delovanje nam je pridobilo v narodu velik ugled, nam je rodilo mnogo moralnih a tudi gmotnih uspehov. V nji je idealno združena naša „Slovenija“. Naj se naša organizacija preosnuje kakorkoli, „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ mora ostati taka, kakršna je, višek naših pojavov in našega nastopa, sijajen izraz, dostojno zrcalo naše vseslovenske in istrsko-hrvaške vzajemnosti in našega delovanja.

Pri ustanovitvi deželnih učiteljskih zvez se bo moralo na vsak način to upoštevati in po tem uravnati in določiti delovanje njihovo.

A še druga težava je.

Doslej plačujejo posamezna učiteljska društva „Zavezi“ od vsakega svojega člana po 20 kr. V slučaju ustanovitve deželnih učiteljskih zvez bi morala društva tudi tem plačevati členarino in sicer najmanj tudi po 20 kr. od člana. In kaj bi ostalo potem društvu samemu za njegove redne in izredne stroške? (Konec prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

25. Razširjanje krščanstva.

Prvo seme krščanstva se je zasejalo po Kranjskem, kakor smo že dejali, že v rimski dobi iz Ogleja. Emona je bila škofovski sedež. Toda to seme se je zatrla v onih nemirnih časih, ki so nastopili potem, ko se je razrušila rimska država, in ko je razdejal Atila že staro Emono, je prenehala tudi škofija. Slovenci so čistili še dalje svoje stare bogove.

Toda Bavarci in pozneje Franki so zopet začeli širiti krščansko vero med Slovenci. Ali kakor so se njih pradedje pod rimsko oblastjo radi pokristjanili, tako so se sedaj temu odločno upirali njihovi vnuki. Vedeli so namreč dobro, da sledi pokristjanjenju robstvo in popolno uničenje starih običajev. Da so se Kristusove vere branili Slovenci, temu so bili krivi Nemci sami. Saj niso širili Nemci te vere iz pobožnosti, ali pa da bi rešili pekla slovenske duše, ampak gola sebičnost in lakomnost jim je dala povod, širiti krščansko vero med Slovenci. Hudi boji so se vneli. „Kri po Kranji, Korotani prolita napolnila bi jezero“ — tako poje Prešeren o teh bojih. A bilo je zaman: Slovenci so se morali pokristjaniti; prisilil jih je nemški meč.

Tudi pod Franki so širili na Kranjskem v prvi vrsti krščanstvo oglejski patrijarhi. Pozneje so poučevali tudi duhovniki iz Solnograda, zraven teh pa tudi brizinski in brixenski svečeniki.

Tudi prve cerkve, župnije in samostane so ustanovili Oglejci po Kranjskem, in ker se je pomnožilo v par stoletjih število kristjanov tako ogromno po Kranjskem, je bilo treba osnovati v Ljubljani škofijo.

To se je zgodilo 6. grudnia 1461. Ali pod njeno oblast v začetku ni spadala cela Kranjska, ampak le nekatere župnije, ki so pa bile takrat mnogo večje nego sedaj. Tako n. pr. je spadala pod Št. Vid nad Ljubljano v začetku tudi Dobrova. Takisto Polhov Gradec, Črni Vrh nad Polhovim Gradcem, Sv. Jošt, Horjul, Sv. Katarina, ki so sedaj samostojne župnije, in še podružnici Sv. Jarneja v Šiški in Sv. Duha na Golem Brdu.

Pod ljubljansko škofijo so spadale tedaj v začetku: vse ljubljanske župnije, potem župnija v Št. Vidu nad Ljubljano, v Šmartnem, v Naklem, v Vodica, v Radovljici in v Št. Jarneju. — Tudi na Koroškem je imela dve župniji: pri sv. Nikolaju in sv. Mihelu. — Na Štajarskem pa so ji pripadale Braslovče, Skale in Polzela.

Pozneje so se ji pridružile: l. 1507 Kranj, l. 1518 Dob, l. 1533 Slovenski Gradec, l. 1792 Idrija, Loka, Oslice in skoro cela Dolenjska stran, l. 1830 Vipava, Slavina,

Hrenovice, Trnovo, Senožeče, Košana in l. 1833 Motnik. Zato je pa morala odstopiti svoje župnije na Štajarskem in Koroškem lavantinskemu in krškemu škofu.

Od 1788 do 1806 je bila v Ljubljani nadškofija, in l. 1806 je dobil ljubljanski škof naslov kneza.

Prvi škof ljubljanski je bil bivši župnik v Šmartnem pri Kranju, Sigmund Lambergar.

(Dalje prih.)

IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

1. Predsednikov nagovor.

Dne 27. grudnia m. l. se je vršil ob veliki udeležbi četrti redni občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. Društveni predsednik, gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Andrej Žumer, pozdravi v zbranih in navdušenih besedah vse zborovavce, poudarjajoč veliko važnost in korist društva za učiteljstvo, posebno za učiteljstvo z dežele, kateremu bo s konviktom dana prilika, otroke svoje šolati brezplačno, ali pa s prav malimi stroški in — kar je tudi velike važnosti: pod dobrim in zanesljivim nadzorstvom. Zato želi, da bi se vse učiteljstvo kar najtesneje oklenilo tega prekoristnega društva z letnimi doneski 1 gld. ter obenem pri vsaki priliki nabiralo prostovoljnih darov pri šolskih in učiteljskih prijateljih. V ta namen naj učiteljstvo prireja veselice v korist konviktu, se poslužuje pridno nabiranih pol, katerih ima odbor še mnogo na razpolago ter prav pridno razpečava knjižice krajevske podružnice. S čim večjim veseljem se bomo lotili nabiranja doneskov, tem prej bo stal dovršen konvikt pred nami, ki bo živa priča naše stanovske zavednosti ter kazal, kaj vse se dožene z združenimi močmi. „Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.“ (Odobranje.)

2. Tajnikovo poročilo.

Tajnik, g. Juraj Režek, je poročal o odborovem delovanju tako-le:

Slavni zbor!

Na lanskem občnem zboru, ki se je vršil tudi na Šentjanževo, ste bili poverili društveno vodstvo in vse njegovo poslovanje staremu odboru, ki si je svoje delo tudi razdelil kakor poprej: And. Žumer, predsednik; Fr. Gabršek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; in odborniki Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar.

Odborovo delovanje se je osredotočilo v letošnjem letu samo na nabiranje in pomnožitev zgradbenega kapitala. Nabiranje se je vršilo l. po krajevske knjižicah, ki so donesle letos nad 500 K. Čisto so jih razprodali gospodične Alojzija in Bibiana Bisail v Trnovem, Marija Borovsky v Tržiču, Pavla Götzl v Vel. Lašicah in gosposdije Avgust Kleč v Ljubljani, Avgust Korbar v Šent Vidu pri Cerknici in Ferdo Wigele v Starem Trgu pri Rakeku (vse z edenkrajc. znamkami). Nekateri so nam vrnili le na pol razprodane knjižice, nekaj pa je tudi takih tovarišev, ki se niso knjižic niti dotaknili, ampak nam jih nerazprodane vrnili. Hvala Bogu in stanovski zavednosti drugih tovarišev in tovarišic, da te „vrle ko-